

Aandacht voor matching

Bemiddeling door Stichting Kind en Toekomst
vergunninghouder interlandelijke adoptie

Samenvatting

Op verzoek van de Minister van Justitie heeft de Inspectie jeugdzorg in 2009 toezicht uitgevoerd naar interlandelijke adoptie. De kwaliteit van de bemiddeling bij interlandelijke adoptie stond centraal in dit onderzoek van de Inspectie jeugdzorg. Het onderzoek is uitgevoerd bij de zeven Nederlandse vergunninghouders interlandelijke adoptie (hierna: vergunninghouders) en de Raad voor de Kinderbescherming. De inspectie heeft gekeken op welke manier deze organisaties gegevens over kinderen en aspirant-adoptieouders verzamelen en beoordelen met het oog op een goede matching. Volledige en betrouwbare informatie over de kenmerken en behoeften van een kind (kindprofiel) en de mogelijkheden van aspirant-adoptieouders verhoogt immers de kans op een goede 'match' tussen beiden.

Een deel van de kinderen heeft behoefte aan bijzondere zorg. Dit zijn bijvoorbeeld kinderen met een (operabele) handicap of een medische aandoening, maar ook kinderen met een ernstig belaste achtergrond. Aangezien steeds meer kinderen met een bijzondere zorgbehoefte worden aangeboden voor adoptie, is het des te meer van belang dat vergunninghouders zicht hebben op de kenmerken en behoeften van elk kind. Dan kan gericht worden gezocht naar aspirant adoptieouders, die de benodigde zorg en opvoeding kunnen bieden.

In dit rapport zijn de resultaten van het onderzoek bij de vergunninghouder Stichting Kind en Toekomst weergegeven.

Stichting Kind en Toekomst bemiddelt bij de adoptie van kinderen uit een Sri Lanka, China, Polen, Nigeria, Guatemala, Rusland, Slowakije, Bulgarije, Lesotho, Malawi, de Democratische Republiek Congo en de Verenigde Staten. Bij het onderzoek naar de kwaliteit van de bemiddeling zijn met name adopties uit Haïti en Nigeria betrokken.

Conclusie van het onderzoek bij Stichting Kind en Toekomst is dat deze vergunninghouder voldoende aantoonbare inspanningen verricht om een compleet en betrouwbaar beeld te krijgen van elk kind, hoewel de kindgegevens niet altijd helemaal volledig en betrouwbaar zijn.

Dit laatste wordt veroorzaakt door het feit dat de controlemogelijkheden in het zendende land voor Stichting Kind en Toekomst begrensd zijn. Wel is binnen Stichting Kind en Toekomst meer aandacht nodig voor het expliciteren van specifieke behoeften van het kind in relatie tot de voor dit kind gewenste opvoedingssituatie. Zeker nu steeds meer kinderen met special needs, oudere kinderen en meerlingen ter adoptie worden aangeboden.

Verder concludeert de inspectie dat Stichting Kind en Toekomst binnen de mogelijkheden voldoende bewust om met de verantwoordelijkheid om geschikte adoptieouders te vinden voor een kind. Wel is aandacht nodig voor het transparant maken van de afwegingen rond matching in dossiers.

Tot slot concludeert de inspectie dat het evalueren en verbeteren van de eigen werkwijze door Stichting Kind en Toekomst voldoende gebeurt. Stichting Kind en Toekomst bevraagt adoptieouders

actief en systematisch op hun ervaringen met het adoptieproces en de bemiddelingsorganisatie. De ervaringen worden geanalyseerd en (kunnen) leiden tot verbeteringen in de eigen werkprocessen

Om de kwaliteit van de bemiddeling verder te verbeteren doet de inspectie de volgende aanbevelingen aan Stichting Kind en Toekomst:

Maak een kindprofiel voor elke bemiddeling

Het kindprofiel benoemt de specifieke kenmerken en (zorg- en opvoeding)behoeften van een kind en is gebaseerd op informatie over de sociale achtergrond, de ontwikkeling en medische aspecten van het kind. Een kindprofiel is een van de voorwaarden voor een zorgvuldige match met de meest geschikte aspirant-adoptieouders.

Maak besluitvorming rond de matching inzichtelijk in het dossier

Het vastleggen van de besluitvorming stimuleert eenduidig werken en maakt het periodiek evalueren van de bemiddelingen mogelijk. Ook biedt het een vorm van verantwoording naar de geadopteerde.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting.....	3
Hoofdstuk 1 Inleiding	7
Hoofdstuk 2 Matching en vergunninghouders	9
Hoofdstuk 3 Beknopte schets van Stichting Kind en Toekomst	11
Hoofdstuk 4 Resultaten en conclusies	13
4.1 Verzamelen van kindgegevens	13
4.2 Matching tussen kind en aspirant-adoptieouders.....	15
4.3 Evalueren en verbeteren	16
4.4 Contact met het gezin na aankomst van het kind	17
Hoofdstuk 5 Aanbevelingen.....	19
Bijlage 1 Toetsingskader	21

Hoofdstuk 1 Inleiding

Op verzoek van de Minister van Justitie deed de Inspectie jeugdzorg in 2009 toezicht naar interlandelijke adoptie. De vraag die richting gaf aan het onderzoek luidt: is de bemiddeling bij interlandelijke adoptie van voldoende kwaliteit?

De inspectie deed onderzoek bij de meest betrokken Nederlandse partijen, namelijk de zeven vergunninghouders interlandelijke adoptie (hierna: de vergunninghouders) en de Raad voor de Kinderbescherming. De resultaten van het onderzoek zijn beschikbaar via een rapport per vergunninghouder en een rapport over de Raad voor de Kinderbescherming.

Bemiddeling en het belang van gegevens

Een belangrijk onderdeel van bemiddeling is het verzamelen en beoordelen van gegevens over kind en aspirant-adoptieouders. Volledige en betrouwbare informatie over kind en aspirant-adoptieouders verhoogt immers de kans op een goede 'match' tussen beiden.

Vergunninghouders verzamelen relevante informatie over het kind en controleren of de informatie volledig en betrouwbaar is. De Raad voor de Kinderbescherming doet onderzoek naar de geschiktheid van aspirant-adoptieouders.

Kwaliteitskader vergunninghouders interlandelijke adoptie

Met het ondertekenen van het Kwaliteitskader vergunninghouders interlandelijke adoptie¹ in 2008 onderstrepen de vergunninghouders hun intentie om te komen tot een eenduidige werkwijze van voldoende kwaliteit, waarbij het belang van het kind goed tot uiting komt.

Het kwaliteitskader bevat richtlijnen op het gebied van de bedrijfsvoering, inhoudelijke eisen aan de bemiddeling en afspraken over de samenwerking tussen vergunninghouders. Vanaf 2010 dienen alle vergunninghouders te werken volgens de richtlijnen. Het kwaliteitskader is betrokken bij het onderzoek wat betreft de inhoudelijk eisen aan het adoptieproces.

Onderzoek bij Stichting Kind en Toekomst

In dit rapport vindt u de resultaten van het onderzoek bij Stichting Kind en Toekomst een vergunninghouder die bemiddelt bij de adoptie van kinderen uit Sri Lanka, China, Polen, Nigeria, Guatemala, Rusland, Slowakije, Bulgarije, Lesotho, Malawi, de Democratische Republiek Congo en de Verenigde Staten. Het rapport geeft een beeld van de kwaliteit van:

1. het verzamelen en beoordelen van kindgegevens door Stichting Kind en Toekomst;
2. de matching van kind(eren) en aspirant-adoptieouders door Stichting Kind en Toekomst;
3. het evalueren en verbeteren van de eigen werkwijze door Stichting Kind en Toekomst;
4. Daarnaast is bekeken hoe Stichting Kind en Toekomst adoptiegezinnen begeleidt na plaatsing. Dit onderdeel van het onderzoek had een inventariserend karakter.

Er is gesproken met twee medewerkers en de directeur van Stichting Kind en Toekomst op basis van gestructureerde vragenlijsten. Ook zijn vier dossiers bestudeerd van bemiddelingen uit China en

Nigeria die in 2008 zijn afgerond. Het is van belang om te vermelden dat dit rapport conclusies bevat over de kwaliteit van de bemiddeling bij Stichting Kind en Toekomst en niet over het functioneren van de gehele adoptieketen.

Leeswijzer

Hoofdstuk twee bevat enige achtergrondinformatie over matching en vergunninghouders en in hoofdstuk drie leest u een beknopte schets van Stichting Kind en Toekomst. In hoofdstuk vier staan de resultaten en conclusies van het onderzoek, gevolgd door de aanbevelingen aan Stichting Kind en Toekomst in hoofdstuk vijf. In de bijlage vindt u het toetsingskader (bijlage 1).

¹ Kamerstukken II, 2007-2008, 31265, nr. 8, Bijlage.

Hoofdstuk 2 Matching en vergunninghouders

Er zijn op dit moment zeven organisaties in Nederland die beschikken over een (tijdelijke) vergunning van de Minister van Justitie om te bemiddelen bij internationale adoptie.

De vergunninghouders opereren in een internationale context: het proces van interlandelijke adoptie bestaat uit veel stappen met betrokkenheid van veel verschillende organisaties buiten Nederland. Een vergunninghouder vormt een schakel in de adoptieketen en de invloed van vergunninghouders op het geheel is dan ook beperkt.

Risico's bij bemiddeling

De kwaliteit van het bemiddelingsproces is onder meer afhankelijk van de kwaliteit van de gegevens over kind(eren) en aspirant-adoptieouders. Aangezien een deel van het adoptieproces zich onttrekt aan de directe invloedssfeer van het Nederlandse beleid en toezicht, is het onvermijdelijk dat Nederland enig risico accepteert op malafide adopties. Dit risico kan enigszins beperkt worden door het treffen van maatregelen, zoals uitwisseling van ambtsberichten over adoptiepraktijken in zendende landen en harmonisatie van Europees adoptiebeleid.

Ter voorbereiding van het toezicht vond vooronderzoek plaats naar de aard van de (beïnvloedbare) risico's in het bemiddelingsproces. Vervolgens is besloten het onderzoek te richten op de manier waarop de vergunninghouders en Raad voor de Kinderbescherming omgaan met de volgende risico's van interlandelijke adoptie:

- de kenmerken en behoeften van het kind (kindprofiel) zijn onvoldoende duidelijk;
- de bereidheid en capaciteiten van (aspirant-)adoptieouders zijn onvoldoende duidelijk;
- de 'match' tussen kind en (aspirant-)adoptieouders is onvoldoende passend in de praktijk.

Volledigheid en betrouwbaarheid van gegevens

Er is een grote diversiteit aan landen die kinderen aanbieden voor adoptie. Allereerst zijn culturele, politiek-bestuurlijke en sociaal-economische omstandigheden in zendende landen van invloed op de voorwaarden en omstandigheden waaronder kinderen worden aangeboden voor adoptie. Daarnaast heeft een deel van de zendende landen het Haags Adoptieverdrag ondertekend (of werkt in de geest van het verdrag), terwijl andere landen hun eigen opvattingen over adoptie hebben.

De mogelijkheden van vergunninghouders om de volledigheid en de betrouwbaarheid van de gegevens die het zendende land verstrekt over het kind te controleren, dienen binnen deze context gezien te worden.

Kinderen met special needs

De laatste jaren groeit het aantal adoptiekinderen met een zogenaamde special need, dat naar Nederland komt. Kinderen met special needs zijn kinderen met een bijzondere zorgbehoefte, bijvoorbeeld vanwege een medisch risico, een (al dan niet operabele) handicap of een ernstig belaste achtergrond. Hoewel de vergunninghouders het begrip special need verschillend invullen, wijst ook het kwaliteitskader op het belang van zorgvuldige matching van deze groep kinderen².

Naast de risico's die alle adoptiekinderen lopen vanwege een verlieservaring en het verlaten van hun culturele achtergrond, is het aannemelijk dat kinderen met special needs door hun kwetsbaarheid meer risico's lopen. Juist bij deze kinderen is een zorgvuldige matching met aspirant-adoptieouders van groot belang. Het feit dat het soms lastig is om betrouwbare informatie te ontvangen uit landen van herkomst kan juist bij adoptie van kinderen met special needs extra zwaar wegen.

Matching in Nederland en in het buitenland

De daadwerkelijke matching van kind en aspirant-adoptieouders vindt in veel gevallen plaats in het land van herkomst, dus in het land waar het kind is geboren. Dit houdt in, dat de Nederlandse vergunninghouder informatie over aspirant-adoptieouders opstuurt naar het zendende land, waarna het zendende land een voorstel doet voor een kind aan de vergunninghouder. De werkzaamheden van de vergunninghouder beperken zich bij deze vorm van matching tot het controleren of het voorstel van het zendende land aan alle eisen voldoet, inclusief het controleren van kindgegevens en het voorleggen van het voorstel aan de Nederlandse aspirant-adoptieouders.

Er zijn ook landen en situaties waarbij de vergunninghouder het voorstel voor een match tussen kind en aspirant-adoptieouders doet en dat voorstel ter goedkeuring voorlegt aan het land van herkomst. Dat komt bijvoorbeeld voor bij de adoptie van kinderen met special needs en siblings (kinderen met een biologische of sociale verwantschap).

² Bij kinderen met special needs, meerlingen en kinderen van 2 jaar en ouder kunnen extra documenten nodig zijn voor een goede matching. (...) Gelet op de bijzondere voorgeschiedenis en/of omstandigheden kunnen aanvullende medische, sociale en/of ontwikkelingsgegevens over het (de) kind(eren) noodzakelijk zijn. Ook kan een aanvullend gezinsrapport nodig zijn waarbij specifiek onderzocht wordt of de geselecteerde ouders voor dit kind/deze kinderen geschikt zijn (Bron: Kamerstukken II, 2007-2008, 31265, nr. 8, Bijlage).

Hoofdstuk 3 Beknopte schets van Stichting Kind en Toekomst

Stichting Kind en Toekomst stelt zich tot doel direct hulp te bieden aan kinderen in nood.

Dit doet zij via (financiële) hulp aan kleinschalige projecten die concreet de leefomstandigheden van kinderen verbeteren en via sponsoring van kinderen in tehuizen en gezinnen met jonge kinderen. De projecthulp wordt geboden aan die landen, behoudens de Verenigde Staten, waar Stichting Kind en Toekomst mee samenwerkt in het kader van de interlandelijke adoptie. De derde hulpvorm is bemiddeling bij adoptie van die kinderen die in hun geboorteland geen uitzicht hebben op een menswaardige toekomst.

Stichting Kind en Toekomst bemiddelt bij de interlandelijke adoptie van kinderen uit Sri Lanka, China, Polen, Nigeria, Guatemala, Rusland, Slowakije, Bulgarije, Lesotho, Malawi, de Democratische Republiek Congo en de Verenigde Staten. Ook houdt de stichting zich bezig met deelbemiddeling uit de Verenigde Staten.

In 2007 heeft Stichting Kind en Toekomst bemiddeld bij de adoptie van 227 kinderen. In 2008 waren dat 215 kinderen.

Doordat er minder kinderen in aanmerking komen voor interlandelijke adoptie lopen de wachttijden voor aspirant-adoptieouders op. Stichting Kind en Toekomst heeft voor een aantal landen de inschrijving stopgezet of beperkt tot kinderen met HIV (Nigeria), meerlingen (Slowakije) of oudere kinderen (DR Congo).

Stichting Kind en Toekomst is een organisatie die enkel werkt met beroepskrachten. Momenteel zijn er elf medewerkers in dienst, waarvan negen parttimers. De dagelijkse leiding is in handen van de directeur en assistent manager. De begeleiding van het adoptieproces wordt uitgevoerd door vijf maatschappelijk werkers en drie administratief medewerkers.

Stichting Kind en Toekomst is sinds 2002 ISO gecertificeerd.

De werkwijze van Stichting Kind en Toekomst is per land verschillend en afgestemd op de adoptieprocedures in het betreffende land, de samenwerkingspartner (overheid – particuliere organisatie) en de cultuur.

Vormen van matching door Stichting Kind en Toekomst

Binnen Stichting Kind en Toekomst komen twee vormen van matching voor. Veelal geschiedt de matching in het zendende land. Dit is volgens de stichting bij 80% van de bemiddelingen het geval. Stichting Kind en Toekomst zorgt ervoor dat alle relevante gegevens van de aspirant-adoptieouders compleet en vertaald beschikbaar zijn in het zendende land voor de matching. Het zendende land stuurt het matchingsvoorstel met alle gegevens over het kind naar Stichting Kind en Toekomst. Stichting Kind en Toekomst controleert de kindgegevens. Vervolgens wordt nagegaan of het kind past binnen de wensen en mogelijkheden van de aspirant-adoptieouders. Bij een goede match vraagt

Stichting Kind en Toekomst een zogenaamde 'Statement of Approval' aan bij het Ministerie van Justitie³. Na ontvangst van deze toestemming legt Stichting Kind en Toekomst het kindvoorstel aan de aspirant-adoptieouders voor.

De matching van kinderen met special needs en meerlingen geschiedt door de vergunninghouder. Stichting Kind en Toekomst matcht kinderen met special needs uit China. Een kind met special needs wordt door China ter adoptie op een internetsite geplaatst. Deze site is enkel toegankelijk voor hiertoe door China geselecteerde adoptieorganisaties.

Een bemiddelende instantie kan het kind 'claimen', dat wil zeggen dat de bemiddelaar geschikte ouders bij dit kind gaat zoeken.

De werkwijze van Stichting Kind en Toekomst is als volgt: eerst wordt binnen het eigen bestand gezocht naar geschikte aspirant-adoptieouders voor een aangeboden kind. Vervolgens claimt Stichting Kind en Toekomst het kind, en voegt direct de namen van de aspirant-adoptieouders toe. De stichting heeft dan nog 48 uur de tijd om alle relevante gegevens van de aspirant-adoptieouders ter beschikking te stellen aan China, anders vervalt de claim en wordt het kind opnieuw op de site aangeboden.

Indien China de match met de voorgestelde ouders goedkeurt, vraagt Stichting Kind en Toekomst toestemming op naam van het Ministerie van Justitie (Statement of Approval) waarna de aspirant-adoptieouders de informatie over het kind ontvangen.

³ Dit geldt voor alle voorstellen uit verdragslanden en ook bij niet-verdragslanden indien het gaat om een meerlingplaatsing of om plaatsing van een kind waarbij het leeftijdsverschil van 40 jaar met de oudste ouder wordt overschreden.

Hoofdstuk 4 Resultaten en conclusies

Dit hoofdstuk bevat een beknopte beschrijving van het bemiddelingsproces bij Stichting Kind en Toekomst, gevolgd door een aantal conclusies over de kwaliteit. Het hoofdstuk is ingedeeld op basis van de volgende vier werkzaamheden van vergunninghouders:

- verzamelen van kindgegevens;
- matching tussen kind en aspirant-adoptieouders;
- evalueren en verbeteren;
- contact met gezin na plaatsing van het kind.

4.1 Verzamelen van kindgegevens

Stichting Kind en Toekomst ontvangt van elk kind informatie uit het zendend land. De vorm waarin de informatie wordt aangeleverd en de mate van uitgebreidheid varieert per land. Hoe landen omgaan met informatieverschaffing over de kinderen is volgens Stichting Kind en Toekomst deels cultureel bepaald. Van invloed is ook de aanwezigheid van opleidingen in een bepaald land; zo kennen Afrikaanse landen over het algemeen geen opleiding tot psycholoog. Een derde factor is de contactpersoon. In China werkt Stichting Kind en Toekomst samen met een overheidsorganisatie die op een gestandaardiseerde wijze de informatie over het kind aanlevert. Ook in Slowakije, Bulgarije, Sri Lanka en Lesotho wordt de kindinformatie verstrekt door een overheidsorganisatie op een gestandaardiseerde manier. De kindinformatie van particuliere contactpersonen varieert tussen beperkt en zeer uitgebreid.

Stichting Kind en Toekomst zegt zelden alle informatie te krijgen die ze graag zou willen hebben (dit blijkt ook uit het dossieronderzoek). Bij ontbrekende informatie of als de verstrekte kindinformatie vragen oproept, neemt Stichting Kind en Toekomst contact op met de betreffende contactpersoon. Feitelijke informatie wordt gecontroleerd. Indien daarin iets niet klopt (bijvoorbeeld de aangegeven lengte is weergegeven in inches in plaats van centimeters) kan dat een signaal zijn dat andere gegevens ook niet kloppen. Stichting Kind en Toekomst heeft de afspraak met een arts in Nederland dat deze bij vragen over de medische gegevens geconsulteerd kan worden.

Mede afhankelijk van het land van herkomst hanteert Stichting Kind en Toekomst aanvullende informatievoorwaarden waar aan voldaan moet zijn. Zo moet de informatie over Afrikaanse kinderen per se een HIV test bevatten.

In de loop van de tijd is de informatieverschaffing beter geworden. Daarbij is binnen Stichting Kind en Toekomst ervaring opgebouwd met het duiden van de informatie binnen de culturele context van het betreffende land en het stellen van controlevragen.

Risico's zijn volgens de directeur van Stichting Kind en Toekomst echter nooit helemaal uit te sluiten. Zo is bijvoorbeeld situationeel autisme vooraf niet te diagnosticeren. Ook zit er geruime tijd tussen het kindvoorstel en het feitelijk ophalen van het kind. In deze periode kan een kind besmet raken met een virus. Stichting Kind en Toekomst neemt daarom in de bemiddelingsovereenkomst met aspirant-adoptieouders op dat er geen garantie is dat een kind, dat ten tijde van het voorstel gezond was, dit ook is op moment dat de adoptieouders het kind in het betreffende land ophalen

Stichting Kind en Toekomst hanteert bij de beoordeling van de kindinformatie als uitgangspunt 'bij twijfel niet inhalen', met andere woorden bij ernstige twijfel over de betrouwbaarheid van de gegevens wordt in principe niet doorgegaan met de bemiddeling. Dit is anders als de situatie van het kind dusdanig is dat het direct gebaat is bij komst naar Nederland – bijvoorbeeld vanwege de medische mogelijkheden hier. Een kind met een te ernstige problematiek wordt afgewezen omdat bij voorbaat zeker is dat er geen adoptiegezin voor te vinden zal zijn.

Stichting Kind en Toekomst investeert in de relatieopbouw met de intermediairs in de zendende landen om de bereidheid de gewenste kindinformatie te verschaffen te vergroten. De stichting noemt de jarenlange ervaring met intermediairs als belangrijkste basis voor vertrouwen in de kwaliteit van de gegevens.

Stichting Kind en Toekomst gaat regelmatig op werkbezoek naar de zendende landen. Door daar mee te lopen met de contactpersoon, te kijken in de kindertehuizen en informatie te geven over de Nederlandse adoptieprocedure wordt inzicht gegeven in waarom er zoveel informatie over een kind nodig is. Ook worden de contactpersonen uitgenodigd naar Nederland te komen. Stichting Kind en Toekomst brengt hen in contact met de adoptieouders. Ook logeren de contactpersonen gedurende hun verblijf in Nederland bij adoptieouders. Door deze werkwijze wordt de culturele context waarbinnen de interlandelijke adoptie plaatsvindt in de verschillende landen voor zowel de contactpersonen als de vergunninghouder verduidelijkt.

Op het moment dat een kindvoorstel binnenkomt wordt het binnen het team van Stichting Kind en Toekomst besproken. De kindgegevens worden wel gerelateerd aan de wensen en grenzen van de aspirant-adoptieouders maar niet expliciet vertaald in de behoeften van het specifieke kind in relatie tot noodzakelijk voorwaarden in de opvoedingssituatie oftewel in een kindprofiel. Stichting Kind en Toekomst stelt hierbij dat in de ideale situatie een kindprofiel zou moeten worden opgesteld maar dat 80% van de matchingen gebeurt door het zendende land.

Conclusie

De kindgegevens waar Stichting Kind en Toekomst mee werkt zijn niet altijd volledig en betrouwbaar, maar Stichting Kind en Toekomst verricht voldoende aantoonbare inspanningen om een zo compleet en betrouwbaar mogelijk beeld te krijgen van elk kind. Wel is binnen Stichting Kind en Toekomst meer aandacht nodig voor het expliciteren van specifieke behoeften van het kind in relatie tot de voor dit kind gewenste opvoedingssituatie.

Zeker nu steeds meer kinderen met special needs, oudere kinderen en meerlingen ter adoptie worden aangeboden.

4.2 Matching tussen kind en aspirant-adoptieouders

Met alle aspirant-adoptieouders wordt een intakegesprek gevoerd. Voorafgaand aan het intakegesprek maakt Stichting Kind en Toekomst op basis van het gezinsrapport van de Raad voor de Kinderbescherming een samenvatting van het profiel en adoptiewensen van de aspirant-adoptieouders. De medewerker van Stichting Kind en Toekomst maakt aantekeningen van de intake en na afloop ondertekenen de aspirant-adoptieouders de checklist die gebruikt wordt bij het intakegesprek.

Voor Stichting Kind en Toekomst vormt het gezinsrapport en wat de aspirant-adoptieouders daarin hebben aangegeven aan wensen en mogelijkheden, het kader waarbinnen zij bemiddelt. Als tijdens de intake blijkt dat aspirant-adoptieouders hun wensen verruimen, wordt er een aanvullend onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming gevraagd.

Tijdens het intakegesprek informeert Stichting Kind en Toekomst aspirant-adoptieouders over de voorwaarden die de zendende landen stellen aan adoptieouders en over de (duur van de) adoptieprocedure. Zendende landen hanteren eigen criteria om adoptieouders voor bemiddeling af te wijzen bijvoorbeeld godsdienstige overtuiging, seksuele voorkeur. In voorkomend geval laat Stichting Kind en Toekomst de aspirant-adoptieouders een risicobrief ondertekenen waarin zij aangeven dat ze weten dat ze door bepaalde landen kunnen worden afgewezen voor bemiddeling. Stichting Kind en Toekomst hoopt hiermee ook te bereiken dat de betreffende aspirant-adoptieouders zich op adoptie uit een ander land zullen richten. Ook wordt tijdens het intakegesprek aandacht gegeven aan de (opvoedings)cultuur van het zendende land.

Tijdens het intakegesprek wordt met de aspirant-adoptieouders gesproken over adoptie van kinderen met special needs. Voor het bespreken van adoptie van kinderen met special needs heeft Stichting Kind en Toekomst een eigen methodiek ontwikkeld. Twee maatschappelijk werkers zijn gespecialiseerd in het voeren van gesprekken met aspirant-adoptieouders over adoptie van kinderen met special needs. De gesprekken zijn erop gericht dat aspirant-adoptieouders weloverwogen en bewust kiezen voor adoptie van een kind met special needs. De gesprekken worden gevoerd aan de hand van een lijst met special needs. Bij elke handicap wordt toegelicht wat het betekent voor het gezin. Op grond van deze gesprekken geven de aspirant-adoptieouders aan welke handicaps zij kunnen hanteren. De vergunninghouder adviseert hen zich verder te laten voorlichten door bijvoorbeeld huisarts of fysiotherapeut. De aspirant-adoptieouders geven vervolgens een door hen getekend overzicht van special needs, waarvan zij denken mee om te kunnen omgaan, aan de vergunninghouder.

Op het moment dat er een kindvoorstel komt maakt Stichting Kind en Toekomst eerst zelf de afweging of het kind past binnen de wet en het profiel van de aspirant-adoptieouders.

Vervolgens wordt het voorstel aan de aspirant-adoptieouders voorgelegd. De aspirant-adoptieouders krijgen summier informatie (sekse, leeftijd, ontwikkeling en gezondheid) en moeten binnen twee à drie dagen laten weten of zij akkoord gaan. Zo ja, dan ontvangen zij, na ontvangst van de Statement of Approval, alle beschikbare informatie. Volgens Stichting Kind en Toekomst is twee à drie dagen bedenktijd voldoende indien sprake is van gezonde kinderen⁴. Als aspirant-adoptieouders meer tijd nodig hebben dan is het duidelijk dat ze twijfelen en moeten ze het niet doen.

Als een voorstel buiten de kaders valt die de aspirant-adoptieouders in het gezinsonderzoek hebben gegeven maar waarvan Stichting Kind en Toekomst inschat dat de matching met die ouders kansrijk is, polst de stichting eerst de aspirant-adoptieouders. Het voorstel wordt dan aan de aspirant-adoptieouders voorgelegd en toegelicht. De aspirant-adoptieouders krijgen vervolgens de gelegenheid zich te laten informeren door een arts - als het een kind met special needs betreft - voordat zij een besluit moeten nemen over het voorstel.

Stichting Kind en Toekomst legt bovenstaande afwegingen in het matchingsproces niet vast in het dossier.

Conclusie

Stichting Kind en Toekomst gaat binnen de mogelijkheden voldoende bewust om met de verantwoordelijkheid om geschikte adoptieouders te vinden voor een kind. Wel is aandacht nodig voor het transparant maken van de afwegingen rond matching in dossiers.

4.3 Evalueren en verbeteren

Adoptieouders ontvangen binnen drie maanden na aankomst van het adoptiekind in Nederland een vragenlijst over hun ervaringen met de adoptieprocedure en de dienstverlening van Stichting Kind en Toekomst. De vragenlijst bevat onder meer vragen over het kinddossier en de kwaliteit van de gegevens over het kind.

Halfjaarlijks worden de resultaten verwerkt in een zogenaamde directiebeoordeling. Deze wordt besproken met het bestuur en het team. De beoordeling en bespreking kunnen leiden tot verbetermaatregelen.

De vragen aan adoptieouders over de aansluiting tussen de vooraf verkregen kindgegevens en de feitelijke situatie van het kind worden pas sinds het laatste half jaar gesteld. De antwoorden zijn derhalve nog niet verwerkt in directiebeoordelingen.

⁴ In alle andere situaties (zoals special need kinderen en meerling plaatsingen) hebben ouders de mogelijkheid specialisten/deskundigen te raadplegen.

Een tweede bron van feed back op de bemiddeling door Stichting Kind en Toekomst en de adoptieprocedure vormen de follow-up rapportages. Zie ook paragraaf 4.4.

Conclusie

Stichting Kind en Toekomst bevaart adoptieouders actief en systematisch op hun ervaringen met het adoptieproces en de bemiddelingsorganisatie. De ervaringen worden geanalyseerd en (kunnen) leiden tot verbeteringen in de eigen werkprocessen.

4.4 Contact met het gezin na aankomst van het kind⁵

Adoptieouders stellen periodiek een follow-up rapportage op; voortgangsrapportages over (de ontwikkeling van) hun kind. De frequentie waarin de rapportages worden opgesteld is vastgesteld door het zendende land. Stichting Kind en Toekomst leest deze rapportages, laat ze vertalen en stuurt ze vervolgens door. Indien in deze rapportages of de ingevulde enquêteformulieren opmerkelijke zaken worden vermeld, onderneemt Stichting Kind en Toekomst vervolgactie naar de adoptieouders. De vervolgactie is afhankelijk van de aard van de opmerking(en) en kan zijn:

- telefonisch contact opnemen;
- de adoptieouders uitnodigen voor een gesprek;
- ondersteuning bieden bij het vinden van de juiste hulpvormen;
- adoptieouders informeren over de klachtenprocedure.

⁵ Dit onderdeel van het toezicht had een inventariserend karakter, vandaar dat een conclusie ontbreekt.

Hoofdstuk 5 Aanbevelingen

Dit hoofdstuk bevat een aantal aanbevelingen om de kwaliteit van de bemiddeling verder te verbeteren. Ze sluiten zoveel mogelijk aan bij de werkzaamheden die in dit toezicht zijn onderzocht: het verzamelen van gegevens, het matchen van kind en aspirant-adoptieouders en tot slot het proces van evalueren en verbeteren.

De Inspectie jeugdzorg doet de volgende aanbevelingen aan Stichting Kind en Toekomst:

- Maak een kindprofiel voor elke bemiddeling

Het kindprofiel benoemt de specifieke kenmerken en (zorg- en opvoeding)behoeften van het kind en is gebaseerd op informatie over de sociale achtergrond, de ontwikkeling en medische aspecten van het kind. Een informatief kindprofiel is een van de voorwaarden voor een zorgvuldige match met de meest geschikte aspirant-adoptieouders.

Binnen de groep kinderen die wereldwijd voor adoptie worden aangeboden, neemt het aantal kinderen met een special need toe. Juist bij kinderen met specifieke zorg- en opvoedings-behoeften is het van belang om elk kind te matchen met aspirant-adoptieouders die de benodigde zorg en opvoeding naar verwachting kunnen bieden.

Het belang van het kindprofiel geldt zowel voor bemiddelingen waar de vergunninghouder zelf het initiatief heeft bij de matching, als voor bemiddelingen waar de vergunninghouder de voorgestelde match uit het zendende land controleert.

- Maak besluitvorming rond de matching inzichtelijk in het dossier

Het inzichtelijk maken van de afwegingen die invloed hebben gehad op een individuele matching van kind en aspirant-adoptieouders dient drie doelen.

Ten eerste stimuleert het verwoorden van en de discussie over afwegingen door de medewerkers de eenduidigheid van werken. Daarnaast maakt verslaglegging over matching (in combinatie met het enigszins volgen van hoe het adoptiegezin vergaat) het periodiek evalueren van de bemiddelingen mogelijk. Tot slot is het registreren van het besluitvormingsproces een vorm van verantwoording naar de geadopteerde.

Bijlage 1 Toetsingskader

Hieronder vindt u het toetsingskader dat de Inspectie jeugdzorg hanteerde als 'meetlat' bij het toezicht op de vergunninghouders interlandelijke adoptie. De eerste kolom bevat de onderzoeksthema's, in de tweede kolom staan de criteria (wanneer is het goed) en de derde kolom illustreert hoe de inspectie onderzoekt of een vergunninghouder voldoet aan de vereisten.

Thema	Criteria	Indicatoren
Verzamelen van kindgegevens	De vergunninghouder zorgt dat de relevante kindgegevens compleet en actueel zijn	<ul style="list-style-type: none"> * Het dossier bevat kindgegevens volgens de richtlijnen van het kwaliteitskader * De vergunninghouder onderneemt activiteiten indien de gegevens niet compleet en actueel zijn
	De vergunninghouder zorgt dat de kindgegevens betrouwbaar zijn	<ul style="list-style-type: none"> * De vergunninghouder verricht activiteiten om de betrouwbaarheid van gegevens te controleren * De vergunninghouder minimaliseert het risico van besluitvorming op basis van onbetrouwbare informatie
	De vergunninghouder formuleert op basis van de kindgegevens wat het kind nodig heeft	<ul style="list-style-type: none"> * De vergunninghouder vertaalt de kindgegevens in behoeften van het kind en in noodzakelijke capaciteiten van aspirant-adoptieouders
Matching tussen kind en aspirant-adoptieouders	De vergunninghouder verzamelt en/of beoordeelt informatie over wensen en grenzen van aspirant-adoptieouders	<ul style="list-style-type: none"> * De vergunninghouder voert een intakegesprek met aspirant-adoptieouders en legt dit vast
	De vergunninghouder weegt af of aspirant-adoptieouders kunnen bieden wat het kind nodig heeft	<ul style="list-style-type: none"> * De vergunninghouder hanteert een procedure om af te wegen of aspirant-adoptieouders bieden wat het kind nodig heeft
	De vergunninghouder zorgt voor een zorgvuldige voordracht van een voorstel aan aspirant-adoptieouders	<ul style="list-style-type: none"> * De vergunninghouder hanteert een procedure voor het voorstellen van een kind aan aspirant-adoptieouders
Evalueren en verbeteren	De vergunninghouder onderzoekt de ervaringen van adoptieouders en brengt verbeteringen aan in de eigen werkwijze	<ul style="list-style-type: none"> * Vergunninghouder bevraagt adoptieouders na afloop van de procedure over de kwaliteit van de verstrekte informatie (over hun adoptiekind)